

KARMEN MEDICA, GORAN LUKIČ, UR.

Migranti v Sloveniji – med integracijo in alienacijo

KOPER, 2010, 270 STRANI

Nastanek knjige *Migranti v Sloveniji – med integracijo in alienacijo*, ki sta jo uredila dr. Karmen Medica in Goran Lukič, so spodbudili socialna izključenost, marginaliziranost in nevidnost migrantov v Sloveniji. Knjiga sooča nekatera ključna področja imigracijske politike v EU in Sloveniji ter želi prispevati k normalizaciji in standardizaciji imigracijske politike v naši državi, predvsem pa k ureditvi statusa ter delovnih in življenjskih razmer migrantov v Sloveniji.

Knjiga na informativen in inovativen način predstavlja problematiko migrantov na ključnih področjih vsakdanjega življenja. Migrante obravnava kot posameznike in meščane v skladu z novjšimi trendi v raziskovanju in praktični migracijski politiki, kritično analizira problematiko njihovih človekovih pravic, socialnega in političnega državljanstva, zdravja, delovne in živ-

ljenjske razmere, krožne migracije, delovanje nevladnih organizacij, vzgojo otrok, šolstva in medkulturnosti. Avtorje prispevkov zanima realno stanje pri nas, pri svojem raziskovanju pa so poskusili pridobiti mnenja predstavnikov vlade, podati izkušnje nevladnih organizacij, nova znanstvena spoznanja in empirične poglede na zastavljeno problematiko.

V knjigi so zbrani prispevki avtorjev, ki se medsebojno razlikujejo tako po izobrazbi kot po področjih delovanja in raziskovanja. To omogoča širši in objektivnejši pogled na položaj migrantov, saj je osvetljen s pravnega, socialnega, izobraževalnega in kulturnega vidika, poleg tega še z vidika zdravstvenega varstva in končno tudi z vidika vsakdanjega življenja – bivanja in prehranjevanja.

V zadnjih 15 letih države EU zaznamujejo vse večje priselje-

vanje, obenem se značilnosti mednarodnih migracijskih tokov spreminjajo tudi kvalitativno. Vprašanje reguliranja priseljevanja postaja eno izmed poglobitnih vprašanj v EU. Demografski trendi v državah članicah EU, za katere je značilna nizka rodnost in podaljševanje pričakovane življenjske dobe oziroma staranje populacije, vplivajo na spreminjanje strukture trga dela, saj se zmanjšuje delež delovno aktivnega oz. zaposljivega prebivalstva. Zaradi gospodarskih razmer, temelječih na povečani potrebi po delovni sili, je povečan delež ekonomskih migrantov eden poglobitnih mehanizmov za zapolnjevanje primanjkljaja na trgu delovne sile kljub ekonomski krizi in recesiji.

Slovenija stopa v fazo, ko bi morala kot zrela družba spodbuditi integracijo imigrantov, kar bi moralo biti obvezni del imigracijske politike, poudarjata urednika Karmen Medica in Goran Lukič. Integracija je faza, ko država in družba sprejmeta imigracijo kot strukturni del svojega

razvoja, migranti pa postanejo sestavni del politike ključnih institucionalnih podsistemov družbe (npr. civilna družba, administracija, vsakdanje življenje, šolstvo, zdravstvo, socialno in politično državljanstvo, trg delovne sile idr.). Praksa v Sloveniji opozarja na nasprotno: človekove pravice, socialno in politično državljanstvo ter uredbe o integraciji so še vedno na ravni neuresničenih želja. Delavci migranti kot someščani, posamezniki namreč ostajajo socialno izključeni, marginalizirani, nevidni. Človekove pravice, socialno in politično državljanstvo, uredbe o integraciji so zanje še vedno pobožne želje. Ravno to je pomenilo ključno spodbudo za nastanek te knjige.

Mojca Pajnik kritično analizira politične in apolitične konceptualizacije državljanstva, tj. državljanstva kot pripadnosti politični skupnosti, ki omogoča delovanje v javni sferi. Problematizira socialno državljanstvo kot strategijo krožnega pogojevanja življenj migrantov na primeru

aktualnih politik v Sloveniji. Pri ponazoritvah (ne)delovanja socialnega državljanstva se sklicuje na naracije, pridobljene z biografskimi intervjuji z migrantkami v Sloveniji.

Karmen Medica piše o sodobnih integracijskih procesih in kontroverznosti krožnih migracij. Opozarja na rotacijski koncept krožnih migracij, ki se je v teoriji pokazal kot protisloven, v praksi kot dolgoročno neuporaben, etično pa nesprejemljiv. Najem delavcev za določen čas s predpostavko vrnitve v matično državo je kratkoročna rešitev, namesto tega bi kazalo bolj ali manj kratkoročne in nekontinuirane migracijske politike in integracijske strategije, modele in koncepte usmerjati v kontinuirane in aplikativne.

Analizo nekaterih vidikov zdravja migrantov in slepo pego evropskega zdravstva ponazarja Uršula Lipovec Čebren. Prispevek se ukvarja z vprašanjem udeležanja zdravstvenih pravic migrantov v EU in ožje, v Sloveniji. Avtorica ugotavlja, da na ravni

EU ni skupne zdravstvene politike do migrantov, obenem pa je to področje pomanjkljivo raziskano.

Veliko spremembo v migracijskih procesih v Sloveniji, do katere je prišlo po eni strani z nastankom slovenske države in po drugi strani z vključitvijo Slovenije v EU, ponazarja Janez Malačič. Položaj migrantskih otrok v slovenskem šolskem sistemu analizirata Mojca Medvešek in Romana Bešter z analizo pravne podlage za izobraževanje migrantskih otrok v Sloveniji in z analizo percepcije, stališč in izkušenj imigrantov in njihovih potomcev z območja nekdanje Jugoslavije v slovenskem šolskem sistemu.

Na položaj delavcev migrantov v času ekonomske in socialne krize opozarja Goran Lukič, pri čemer ponazarja razlikovanje med delavci in delovno silo. O priseljevanju in integraciji bosnjaške skupnosti v Sloveniji govori Admir Baltić. Poudarja, da ravno z območja Bosne in Hercegovine Slovenija sprejema naj-

več imigrantov za vsa manjkajoča področja, do njihove integracije pa je precej zadržana. Življenjske razmere gradbenih delavcev, ki živijo v samskih domovih, na osnovi posnetkov s terena ilustrira Jaka Nemanič. Človekove pravice v kontekstu sodobnih migracij kot utopijo sodobnega sveta predstavlja Barbara Gornik.

Franci Zlatar govori o možnosti dela in zaposlovanja prisilnih migrantov v Sloveniji. Opozarja, da ima slaba podpora pri integraciji v začetni fazi, ko migrant pride v tujo državo, za posledico težave pri vključevanju tudi v kasnejših fazah. Migracijsko in integracijsko politiko v Sloveniji z vidika vloge javne uprave in civilne družbe ponazarja Franci Jazbec. S primerom dobre prakse, izkušnjami, pridobljenimi ob poučevanju otrok priseljencev, razvijanjem medkulturne vzgoje in izobraževanja Marjanca Ajša Vižintin zaključuje knjigo.

Knjiga z različnih zornih kotov osvetljuje migracijske stra-

tegije in integracijske politike na eni in različne prakse na drugi strani kot posledico, predvsem pa kot odziv na soprisotnost različnih kultur v družbi, vključno s prispevki tej skupnosti in z vzdrževanjem stikov z domačo kulturo.

Knjiga je zastavljena interdisciplinarno in se osredotoča na aktualno in perečo problematiko pri nas. Avtorji so pri svojih analizah zazrti v prihodnost. Ponujajo kritični pogled na obstoječe stanje, ki temelji na komparativni metodi umeščanja Slovenije med države članice EU, hkrati pa v svojih problematizacijah predlagajo možne pristope za reševanje perečih nerešenih situacij v Sloveniji. Razprave niso omejene zgolj na znanstveni teoretski diskurz, ampak so pozicionirane tukaj in zdaj. Takšen diskurz se s strokovnimi razmišljanji in refleksijo terenskega dela implementira tudi na raven strokovnosti oz. strateških razmišljanj, ki lahko rabijo kot osnova za razmislek in izdelavo političnih programov, strategij, politik.

Uporabljeni pristop avtorjem omogoča kritično distanco do slovenske prakse, hkrati pa bralcem daje ključna izhodišča za kritično sintezo prebranega in razmišljanje o predlaganih alternativah, na podlagi katerih si lahko ustvarijo svoj pogled in oblikujejo stališča ne statično, temveč dinamično, ter tako sodelujejo pri iskanju morebitnih alternativnih predlogov strategij reševanja položaja migrantov v Sloveniji.

MAJA SUNČIČ